

MENFİ TESPİT DAVALARINDA “TAKİBİN DURDURULMASI” İÇİN BORÇLU TARAFINDAN YATIRILAN TEMİNATIN İŞLEVİ*

Talih UYAR**

Özet: Bu yazımızda uygulamada menfi tespit davalarının tartışılan konularından olan;

a)“İcra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında, mahkeme veznesine yatırılan teminatın davacı-borçluya ne zaman ve hangi koşullarda iade edileceği”,

b)“İcra hukuk mahkemelerinin takip hukuku ile ilgili kararlarının ‘kesin hüküm’ teşkil edip etmeyeceği”,

c)“İcra takibinden önce/sonra açılan menfi tespit davalarında, hangi koşullarla icra takibinin durdurulacağı”,

ç)“Menfi tespit davasının reddi halinde hangi koşulların gerçekleşmesi durumunda borçlu aleyhine tazminata hükmedilebileceği”,

d)“Borçlunun açtığı menfi tespit davasından feragat etmesi halinde, davalı-alacaklı lehine -%20- tazminata hükmedilip hükmedilemeyeceği”

hususları irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Menfi Tespit Davası, Davadan Feragat, Haksız İhtiyati Tedbir Tazminatı, Menfi Tespit Davasının Reddinin Sonuçları, Kesin Hüküm, İhtiyati Tedbir, Usulsüz Tebligat

A) Usulsüz tebligat şikâyeti kabul edilen borçlunun icra dosyasına yaptığı itirazın, süresinde yapılmış sayılarak icra takibinin durdurulması üzerine, borçlu icra takibinden sonra açtığı menfi tespit davasına bakan mahkemeye %115 teminat göstererek, icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi konusunda ihtiyati tedbir kararı aldıktan son-

* Bu yazı, bir dava dosyasına “hukuki mütalâa” (uzman görüşü) ‘HMK. m. 293’ olarak sunulmuştur.

** Avukat, 9 Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi E. Öğr. Gör.

ra, icra takibinin icra mahkemesinin kararı ile durdurulmuş olduğunu ileri sürerek, menfi tespit davasını gören mahkemeye başvurup, icra veznesine yatırdığı paranın ve mahkemeye depo ettiği %15 oranındaki teminatın kendisine iade edilmesini talep edebilir mi?

B) Borçlu tarafça açılan menfi tespit davasından *feragat* edilmesi halinde, icra veznesine yatırılan meblağın ve mahkemeye depo edilen %15 oranındaki teminatın, talebi üzerine borçlu tarafa iade edilmesi gerekir mi?

*

I- Bilindiği gibi; icra hukuk mahkemesinin takip hukukuna ilişkin kararları -kural olarak- *kesinleşmeden* (derhal) uygulanır.¹ Yüksek mahkemenin zaman zaman bu kurala birtakım istisnalar öngörerek *icra hukuk mahkemesinin bazı takip hukukuna ilişkin kararlarının ancak kesinleştikten sonra uygulanabileceğini* de kabul ettiğini görmekteyiz. Örneğin, son olarak *tebligat usulsüzlüğü şikâyetine ilişkin icra hukuk mahkemesi kararlarının kesinleşmeden uygulanamayacağını*² belirtmiştir.

Yine icra hukuk mahkemesinin takip hukukuna ilişkin kararları -kural olarak- *kesin hüküm (HMK m.303)* teşkil etmez.

İcra hukuk mahkemesinin, takip hukukuna ilişkin kararları -kural olarak- sadece yürütülen takip bakımından tarafları bağlar ve sadece takip hukuku bakımından kesin hüküm yaratır. Yani, icra mah-

¹ Bknz: 12. HD. 03.11.2015 T. 22512/26674 - 8 HD. 01.04.2015 T. 6989/7319 - 12 HD. 02.03.2012 T. 21736/6016 - 12. HD. 27.12.2011 T. 24669/30913 - Aynı doğrultuda; 12. HD. 16.02.2010 T. 21774/3308; 26.06.2007 T. 23285/1125; 04.12.2007 T. 20112/22809; 16.03.2009 T. 25603/5431; 30.03.2010 T. 25442/7434; 13.03.2007 T. 1602/4614; 21.03.2006 T. 2745/5745; 02.04.2007 T. 3831/6229; 09.04.2007 T. 4864/6815; 04.04.2006 T. 4152/7083; 22.04.2008 T. 5737/8489; 29.04.2008 T. 6103/9005; 07.05.2007 T. 6961/9160; 05.05.2009 T. 1780/9842; 15.05.2007 T. 7347/9993; 03.06.2008 T. 12407/11538; 11.05.2004 T. 7772/11875; 14.06.2005 T. 9835/12834; 28.06.2007 T. 10665/13347; 18.06.2009 T. 5252/13416; 26.06.2008 T. 10968/13585; 23.06.2009 T. 5508/13723; 12.07.2007 T. 12022/14482; 10.06.2004 T. 10509/14761; 10.07.2008 T. 11813/14803; 07.07.2009 T. 7095/14990; 14.07.2008 T. 12511/15031; 14.07.2006 T. 12114/15723; 14.07.2009 T. 7580/15883; 23.09.2008 T. 13122/16180; 20.10.2008 T. 14610/17839; 29.09.2005 T. 13501/18340; 10.09.2004 T. 14818/18939; 22.10.2007 T. 16033/19189; 10.10.2005 T. 15386/19395; 11.11.2008 T. 10027/19677; 20.09.2004 T. 14925/19738; 28.10.2009 T. 12203/20951; 31.10.2003 T. 17547/21334; 16.11.2007 T. 18437/21376; 11.10.2004 T. 162887/21441; 25.12.2008 T. 18755/23261; 13.12.2007 T. 20984/23532 (www.e-uyar.com)

² Bknz: 12 HD. 11.03.2014 T. 4357/6802 (www.e-uyar.com)

kemesi kararları sadece birbirlerine karşı -aynı konuda- kesin hüküm teşkil eder.³ Yüksek mahkeme; aynı senetlere dayalı takip hakkında icra mahkemesince verilen ve kesinleşen itirazın kaldırılması talebinin reddine ilişkin kararın, yeni takip bakımından da kesin hüküm oluşturacağını⁴ vurgulamıştır. Bu nedenle, aynı konuda daha önce başka bir icra mahkemesince karar verilmiş olduğunun saptanması halinde, yeni (sonra) başvuru icra mahkemesince, aynı konuda karar oluşturulamaz.⁵

İcra hukuk mahkemesinin *takip hukuku ile ilgili kararlarının kural olarak kesin hüküm teşkil etmeyeceği* kuralının gerek doktrinde ve gerekse Yargıtay içtihatlarında birtakım *istisnaları* kabul edilmiştir.

Doktrinde genellikle, icra mahkemesinin;

a) İstihkak davaları sonucunda verdiği kararların (İİK m. 97,99)^{6 7}

³ Bknz: 12. HD. 10.10.2011 T. 20130/19392; 17.10.2011 T. 3805/19634; 20.9.2011 T. 1149/16241; 24.3.2011 T. 23831/4618; 7.10.2003 T. 15447/19375; 31.1.2003 T. 28218/1721; 15.4.2002 T. 6661/7845; 16.10.1997 T. 10449/10974 (www.e-uyar.com)

⁴ Bknz: 12. HD. 20.10.1994 T. 12258/12610 (www.e-uyar.com)

⁵ Bknz: 12. HD. 5.7.2011 T. 33235/15238; 31.1.2003 T. 28218/1721; 10.4.2000 T. 4785/5585.(www.e-uyar.com)

⁶ Bknz: Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku, 1990, C: 2, s: 1107 -Kuru, B. Hukuk Muhakemeleri Usulü, 2001, C:V, s:5048 -Kuru, El Kitabı, 2013, 2. Baskı., s:572 - Postacıoğlu, İflas Hukuku İlkeleri, 1978, C:1, s: 72 - Domaniç, Hukukta Kazıyee Muhakeme ve Nisbi Tesiri, 1964, s: 18 - Arslan, Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, 1977, s: 67 - Görgün, İflasta İstihkak Davası, 1977, s: 133 - Sunar, İcra Hukukunda İcra Tazminatı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1995, s:289 -Ulukapı, İcra ve İflas Hukuku, 2001, s:22 -Muşul, İcra ve Hukuku, 6. Baskı, C:1, s:67 -Tanrıver, S. İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, 1996, s: 60 vd. (Bu görüşün gerekçesi şudur: İstihkak davaları teknik anlamda bir davadır. İcra mahkemesi, her türlü delili tıpkı bir genel mahkeme gibi serbestçe değerlendirerek kararını verir. Gerekirse tanık dinler, keşif yapar, bilirkişi incelemesi yaptırır. Bu davalarda hâkim, takip hukukunun dar kalıpları içinde hareket etmez. Bu nedenle, İcra mahkemesinin bu davalar sonucunda verdiği kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder...)

⁷ Aksi görüş için bknz: Belgesay, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 1954, s: 234 Ansay, Hukuk, İcra ve İflas Usulleri, 1960, s: 113 vd. -Arar, İcra ve İflas Hükümleri, 1944, C:1, s: 218 vd. -Postacıoğlu, İcra Hukuku Esasları, 1982, s: 375 vd. -Üstündağ, İcra Hukukunun Esasları, 2004, s:204 vd. - Berkin, İflas Hukuku, 1972, s: 344 -Gürdoğan, İcra Hukuku, 1970, s: 99. - Yıldırım, İcra Hukuku Ders Notları s: 97 (Bu görüşün gerekçesi şudur: İstihkak davası bir takip hukuku davasıdır, sadece takip hukuku alanında sonuç doğurur. Bu davanın konusu ve amacı, alacaklı tarafından haczettirilen mallar üzerinde, üçüncü şahsın istihkak iddiası dolayısıyla, cebri icraya devam edilip edilmeyeceğinin tespitinden ibarettir... Bu dava, borçlu ile üçüncü kişinin birbirlerine karşı maddi hukuk alanındaki dava haklarını etkilemez...)

b) *İhalenin feshi isteminin reddine ilişkin kararlarının* (İİK m. 134)⁸

c) Zamanaşımı nedeniyle (icra mahkemesince) aleyhine icranın geri bırakılmasına karar verilmiş olan alacaklının, yedi gün içinde mahkemede dava açmaması halinde, ilamın zamanaşımına uğradığı hususunun (icra mahkemesi kararının) (İİK m. 33a/II)

kesin hüküm teşkil edeceği belirtilmektedir.

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi çeşitli içtihatlarında; icra mahkemesinin takip hukuku ile ilgili kararlarının -kural olarak- kesin hüküm teşkil etmeyeceğini belirttiikten sonra⁹ önceki kararlarında icra mahkemesinin *istihkak, ihalenin feshi* davaları gibi davalar sonucunda verdiği kararların kesin hüküm teşkil edeceğini belirtmişken¹⁰ yeni tarihli kararlarında ise daha açık olarak ihalenin feshi talebinin reddine ilişkin kararların maddi anlamda kesin hüküm (HMK m. 303) teşkil edeceğini¹¹ buna karşın ihalenin feshine ilişkin kararların, kesin hüküm (HMK m. 303) teşkil etmeyeceğini¹² belirtmiştir... Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da yakın zamana kadar açıkça icra mahkemesinin *ihalenin feshi* (İİK. m. 134), *istihkak davaları* (İİK. m. 97, 99, 228) *ilamın zamanaşımına uğramış olduğu* (İİK. m. 33a/II) hususuna ilişkin kararlarının maddi anlamda kesin hüküm teşkil edeceğini¹³ ifade etmişken, son yıllarda verdiği kararlarda; Yargıtay 1. Hukuk Dairesi'nin bu konudaki yeni görüşünü benimseyerek "*açtığı ihalenin feshi davasını kaybeden borçlunun, bu kararın kesinleşmesinden sonra, 'alacağına mahsuben yapılan ihalede satılanı almış olan alacaklı' veya 'kötüniyetli alıcı'ya karşı her zaman MK'nın 1024 ve 1025. maddelerine dayanarak mülkiyet hakkına dayalı olarak tapu iptali ve tescil davası açabileceğini*" kabul etmeye başlamıştır. Gerçekten, yüksek mahkeme bu konu ile ilgili olarak;

⁸ Kuru, a.g.e., C:2, s:1506 -Kuru, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C:V, s:5048 - Domanıç, H. age. s:18 - Arslan, a.g.e., s:66 vd. -Ulukapı, age. s:22 -Yıldırım, İcra Hukuku Ders Notları, s:143 - Muşul, age. s:90 -Üstündağ, age. s:24 vd. -Sunar, age., s:289 -Sunar, İcra - İflas Hukukunda Şikayet, 1986, s:175 vd.

⁹ Bknz: 12. HD. 31.1.2003 T. 28218/1721; 15.4.2002 T. 6661/7845 vb.; 9.6.1997 T. 6233/6696; 10.10.1966 T. 9374/9579; 27.3.1990 T. 11956/3459; HGK 27.10.1982 T. 11-1915/865 vb. (www.e-uyar.com)

¹⁰ Bknz: 12. HD. 2.3.2010 T. 22859/4645; 2.6.1986 T. 5576/6588; 3.11.1977 T. 9191/9125(www.e-uyar.com)

¹¹ Bknz: 12. HD. 24.5.2011 T. 11807/10306; 2.3.2010 T. 11807/10306; 13.6.2000 T. 8866/9783; 28.9.1998 T. 8782/9656; 17.2.1997 T. 963/1337 (www.e-uyar.com)

¹² Bknz: 12. HD. 12.11.1997 T. 8894/12665 (www.e-uyar.com)

¹³ Bknz: HGK. 19.11.2003 T. 3-737/700(www.e-uyar.com)

a) İcra mahkemesinde usulsüz tebligat iddiasıyla açtığı ihalenin feshi davasını kaybeden borçlunun -bu konuda icra mahkemesince verilen davanın reddine dair kararın kesinleşmesinden sonra- genel mahkemede -alacağına mahsuben taşınmazı satın almış olan banka aleyhine- her zaman tapu iptali ve tescil davası açabileceğini¹⁴

b) İcra dairesinde yapılan açık artırmaya katılıp, alacağına mahsuben satılan taşınmazı alan alacaklıya (ve ondan aynı taşınmazı durumu bilerek satın alan üçüncü kişiye) karşı icra mahkemesinde ihalenin feshi davası açılacağı gibi, genel -tebligat usulsüzlüğü nedeniyle- mahkemede -tescilin yolsuz olduğundan bahisle- tapu iptali ve tescil davası da açılacağı¹⁵

c) Yolsuz tescil iddiasına dayalı davaların TMK'nın 1024 ve 1025. maddesi hükmü uyarınca mülkiyet hakkına dayalı olarak her zaman açılacağı¹⁶

ç) İhalenin feshi isteklerinin reddedilmiş olması keyfiyetinin, temelde yolsuz tescil nedenini ortadan kaldırmayacağı¹⁷

belirtmiştir.

II- İcra hukuku bakımından borçlu durumuna düştüğü halde, maddi hukuk bakımından aslında borçlu olmadığını ileri süren borçlunun borçlu olmadığını genel hükümlere göre tespit ettirmek amacı ile -icra takibinden önce veya sonra- kendisinden alacaklı olduğunu ileri süren kişiye karşı açtığı bir dava^{18 19} olan menfi (olumsuz) tespit davası sonunda verilen kararlar kesin hüküm (HMK m. 303) teşkil eder. Gerçekten;

a) Menfi (olumsuz) tespit davasının davalı-alacaklı lehine sonuç-

¹⁴ Bknz: 1. HD. 12.05.2010 T. 5029/5612; HGK. 01.06.2011 T. 1-321/382 (www.e-uyar.com)

¹⁵ Bknz: 1. HD. 01.06.2009 T. 4361/6232 (www.e-uyar.com)

¹⁶ Bknz: 1. HD. 16.03.2011 T. 934/3051 (www.e-uyar.com)

¹⁷ Bknz: 1. HD. 03.05.2011 T. 63/5251 (www.e-uyar.com)

¹⁸ Uyar, /Uyar, /Uyar, C. Olumsuz (Menfi) Tespit ve Geri Alma (İstirdat) Davaları, 4. Baskı, 2015, s:1 vd.

¹⁹ Benzer tanımlar için bknz: Kuru, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davası, 2003, s:10. -Muşul, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 2. Baskı, 2016, s: 77 vd - Arslan, Yılmaz, /Ayvaz, İcra ve İflas Hukuku, 2. Baskı, 2016, s:219. - Türk, Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, 2006, s:47. -Öktemer, Menfi Tespit Davası (Ad. Der. 1972/8-9 s:581) -Çavdar, İtirazın İptali, Borçtan Kurtulma, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 2007, s:712. -Kostakoğlu, Banka Kredileri, Tüketici ve Konut Kredileri ile Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar "İtirazın İptali ve Tespit Davaları" , 8. Baskı, 2016, s:879. -Coşkun, İtirazın İptali, Menfi Tespit ve İstirdat, Tasarrufun İptali, İflas ve İflasın Ertelenmesi, Sıra Cetveline İtiraz Davaları, 3. Baskı, 2016, s: 474.

lanması (İİK m. 72/IV) halinde, mahkeme *davanın reddine* karar verir. Böylece, dava konusu alacağın varlığı, maddi hukuk bakımından kesin olarak belirlenmiş olur. Borçlu, borcu ödedikten sonra bir daha *geri alma (istirdat) davası* açamaz. Çünkü bu ret kararı kesinleşince, maddi anlamda *kesin hüküm* (HMK m. 303) oluşturur.^{20 21}

b) Menfi (olumsuz) tespit davasının davacı-borçlu lehine sonuçlanması (İİK m. 72/V) halinde, mahkeme *davanın kabulüne* karar verir. Böylece borçlunun borçlu olmadığı maddi hukuk bakımından saptanmış olur. Çünkü bu şekilde kesinleşen karar, maddi anlamda *kesin hüküm* (HMK m. 303) teşkil eder.²²

İcra takibinden önce veya sonra menfi (olumsuz) tespit davası açan borçlu, aynı zamanda hakkındaki *icra takibinin durdurulmasını* isteyebilir:

ü İcra takibinde önce açılan menfi tespit davasında, davacı-borçlu *takip konusu alacağın %15'inden aşağı olmamak üzere* göstereceği teminat karşılığında ihtiyati tedbir yolu ile 'takibin durdurulmasına karar verilmesini' mahkemeden talep edebilir (İİK m. 72/II).

ü İcra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında, borçlu *ihtiyati tedbir yoluyla takibin durdurulmasına karar verilmesini* isteyemez (İİK m.72/III, c:1). Ancak davacı-borçlu, kanunda öngörülen teminat karşılığında ihtiyati tedbir yoluyla icra veznesindeki paranın (icra dairesinin banka hesabındaki paranın (İİK. m.9/I) alacaklıya ödenmemesine (alacaklının banka hesabına aktarılmamasına) (İİK m. 9/II) karar verilmesini mahkemeden talep edebilir. Borçlu, İİK. 72/III uyarınca, mahkemenin tedbir kararında öngörülen -ve *borcunu* işlemiş faiz ve icra giderleriyle birlikte karşılayan- nakit parayı icra dosyasına yatırması halinde, ayrıca borçlunun mallarının haczine gidilemez ve eğer borçlunun malları haczedilmiş ise borçlunun talebi üzerine konulmuş olan bu hacizlerin kaldırılması gerekir.²³ Buna rağmen, yüksek mahkeme-

²⁰ T. Uyar/A. Uyar/Uyar C. age. s: 401.

²¹ T. Uyar/A. Uyar/C. Uyar, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 3. Baskı, 2014, C:1 s:1356. – Kuru, B. İcra ve İflas Hukuku (El Kitabı), 2. Baskı, 2013, s: 374. – Kuru, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davası, 2003, s:116. – Muşul, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, s:423. – Arslan,/Yılmaz,/Ayvaz, age. s: 222. – Karşlı, İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, 2014, s:394. –Türk, age., s:215, 305, 329.

²² T. Uyar/A. Uyar/C. Uyar, a.g.e. s:432. – T. Uyar/A. Uyar/C. Uyar, C. a.g. Şerh, C:1, s:1365. – Kuru, El Kitabı, s: 382. – Kuru, a.g.e. s: 159 vd. – Muşul, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, s: 380.

²³ Bknz: 12 HD. 02.03.2014 T. 28009/4611; 24.05.2001 T. 8327/9219

nin (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin) "borçlunun, icra dosyasına nakit para yerine -borcu faiz ve icra giderleri ile karşılayacak- her an paraya çevrilebilecek kesin teminat mektubu sunması halinde, icra takibine devam edilemeyeceğini (borçlunun mallarının haciz edilip satılamayacağını, konulan hacizlerin kaldırılması gerekeceğini)" ²⁴ ifade etmesi, İİK'nın 79/III, c:2 hükmüne aykırıdır...²⁵ Bu görüş bugün için değil, olması gereken bir düzenleme için geçerli olabilir... Ancak, uygulamada kimi menfi (olumsuz) tespit davasının açıldığı mahkemeler²⁶ "... İİK'nın 72/III son cümle uyarınca; dava değerinin % 115 oranına tekabül eden 6.641.638,95 TL (nakit) veya banka teminat mektubu olarak icra dairesine yatırılması halinde, 'icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi/teminat mektubunun paraya çevrilmemesi' şeklinde tedbir kararı verildi" şeklinde tensip kararı vermektedirler.

III- Davacı-borçluyu haksız bulan mahkeme, menfi (olumsuz) tespit davasını reddederken ayrıca borçluyu "haksız ihtiyati tedbir nedeniyle alacağını geç almış olan alacaklıya, bu gecikmeden doğan zararını karşılamak için, alacağın yüzde yirmisinden az olmamak üzere bir tazminat (haksız ihtiyati tedbir tazminatı) ödemeye" mahkûm eder.^{27 28} Borçlunun aleyhine bu tazminata hükmedilebilmesi için; ^{29 30} **a)** Alacaklı, borçlu hakkında bir icra takibi yapmış olmalı (veya alacaklının, elindeki belgeye, senede dayanarak icra takibi yapması, borçlunun mahkemeden aldığı ihtiyati tedbir kararı ile önlenmiş olmalı)³¹ ve **b)** Borçlu, mahkemeden icra takibinin durdurulması (veya; az önce belirttiğimiz olasılıkta, senedin icraya konulmaması ya da icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi konusunda, ihtiyati tedbir kararı almış ve bu kararı uygulatmış olmalıdır.³²

²⁴ Bknz: 12. HD. 25.06.2013 T. 16340/23834; 21.01.2013 T. 24949/1351; 24.02.2004 T. 26958/3890; 29.01.2014 T. 35909/2536; 14.01.2013 T. 32099/223; 09.05.2012 T. 31404/16099; 10.07.2001 T. 11499/12624; 16.05.2000 T. 7146/8041; 28.06.2002 T. 12463/14069(www.e-uyar.com)

²⁵ Kuru, Menfi Tespit ve İstirdat Davası, s:57 -Muşul, a.g.e. s: 214 -Kuru, El Kitabı, s:362 - Postacıoğlu/Altay, a.g.e. s:340.

²⁶ Bknz: İstanbul 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, 14.11.2014 T. E: 465

²⁷ Bu tazminat, bizim İcra ve İflas Kanunumuza özgü olup, İsviçre hukukunda yoktur...

²⁸ Ayrıntılı bilgi için bknz: Yılmaz, İcra Tazminatı (Konuralp Armağanı, C:2, 2009, s:732 vd.)

²⁹ Türk, a.g.e. s: 338 vd. - Muşul, a.g.e. s: 320 vd. - Kuru, El Kitabı, s: 377.

³⁰ T. Uyar/A. Uyar/C. Uyar, a.g.e. s:405 vd. - T. Uyar/A. Uyar/C. Uyar, a.g. Şerh, C:1, s:1359 vd. - Kuru, El Kitabı, s: 377 vd. - Muşul, a.g.e., s:438 vd.

³¹ Bknz: 19. HD. 30.6.2014 T. 7551/12040; HGK. 20.11.2002 T. 4-914/999; 11. HD. 10.9.1990 T. 5237/5340(www.e-uyar.com)

³² Bknz: 19. HD. 6.5.2014 T. 6132/8754; 5.5.2014 T. 11017/8637; 17.4.2014 T. 2956/7659; 7.4.2014 T. 18708/6594; 10.4.2014 T. 4780/7133; 31.3.2014 T. 2104/6117;

Şu halde;

√ Dava konusu borç için alacaklı tarafından hiç icra takibi yapılmamış³³ -ve icra takibi yapılması tedbir kararı ile önlenmemiş- ise³⁴ veya yapılan takibin -icra mahkemesince- iptaline karar verilmişse,³⁵

√ Alacaklı tarafından yapılan icra takibinin durdurulması veya icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi konusunda mahkemece bir ihtiyati tedbir kararı verilmemişse,³⁶

√ Borçlu, mahkemenin verdiği icra takibinin durdurulması ya da icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi konusundaki ihtiyati tedbir kararını uygulatmamış -yani; takip fiilen durmamış- ise,³⁷

Mahkemece, olumsuz tespit davasının reddine karar verilmiş dahi olsa, ayrıca davalı-alacaklı lehine tazminata hükmedilemez. Çünkü bu tazminat, sadece açılan olumsuz tespit davasının reddedilmiş olmasının sonucu olmayıp, alacaklının (haksız) ihtiyati tedbir nedeniyle alacağını geç almış olmasından doğan zararlarını karşılamayı amaçlar.³⁸

Bu konuda, “icra takibinden önce açılan olumsuz tespit davalarında, alacaklı lehine tazminata hükmedilemez” şeklinde bir genelleme yapılamaz. Çünkü borçlu, alacaklının elinde bulunan -ve çok kez tahsil için bankaya verdiği- senet hakkında, -onun henüz icraya konulmasından önce- olumsuz tespit davası açıp, mahkemeden bu senedin icraya konulmaması konusunda ihtiyati tedbir kararı alıp, alacaklının

11. HD. 4.3.2014 T. 13953/4092; 19. HD. 27.2.2014 T. 645/3919; 6. HD. 26.11.2013 T. 13906/15912; 19. HD. 01.02.2012 T. 8491/1271; 19.10.2011 T. 11895/12901; 05.10.2011 T. 10951/11936; 07.06.2011 T. 13672/7594; 28.04.2011 T. 11402/5786; 02.03.2011 T. 7557/2736; 19.10.2010 T. 8852/11601 (www.e-uyar.com)

³³ Bknz: 19. HD. 25.4.2012 T. 16400/6956; 9.4.2012 T. 12498/5822; 2.5.2012 T. 976/7316(www.e-uyar.com)

³⁴ Bknz: 11. HD. 11.3.1983 T. 1239/1166 (www.e-uyar.com)

³⁵ Bknz: 19. HD. 2.7.2004 T. 791/8078; 5.5.1997 T. 7506/4531; 18.10.2012 T. 8460/15351; 24.2.2014 T. 12768/6825 (www.e-uyar.com)

³⁶ Bknz: 19. HD. 20.3.2014 T. 2285/5484; 30.4.2004 T. 8276/4933; 25.12.2003 T. 735/13321 (www.e-uyar.com)

³⁷ Bknz: 19. HD. 5.6.2014 T. 7598/10567; 13.2.2014 T. 17920/2849; 15.5.2012 T. 380/8026; 2.5.2012 T. 525/7306; 28.3.2012 T. 12581/5179; 25.4.2012 T. 512/6900; 30.4.2012 T. 15396/7271; 12.4.2012 T. 15769/6251; 22.1.2014 T. 18527/1703; 11.3.2014 T. 2178/4685; 24.2.2014 T. 1129/3633; 12.10.2004 T. 2683/10034; 15.4.2004 T. 7658/4470; 19.1.2004 T. 5696/372 (www.e-uyar.com)

³⁸ Bknz: 19. HD. 15.5.2012 T. 380/8026; 13.1.2014 T. 1455/1067; 23.1.2014 T. 15425/1842; 19.3.2013 T. 12311/4504; 27.1.2014 T. 16316/1973; 18.4.2012 T. 480/6601; 19.5.2012 T. 2509/8263; 20.1.2014 T. 17917/1538; 6.1.2014 T. 17729/518; 28.1.2014 T. 16901/2065 - 11. HD. 3.11.1987 T. 2814/5873 (www.e-uyar.com)

bu senede dayanarak hakkında takip yapmasını önledikten sonra, mahkemece olumsuz tespit davasının reddine karar verilirse, pekâlâ, alacaklı lehine tazminata da hükmedilmesi gerekir.^{39 40} Çünkü bu durumda da, alacaklı verilen (ve uygulanan) ihtiyati tedbirden zarar görmüştür, alacağını alması gecikmiştir..

IV- Borçlunun, ihtiyati tedbir kararı alıp (İİK m. 72/II, c: 3) uygulattıktan sonra, açtığı menfi (olumsuz) tespit davasından feragat etmesi halinde, mahkemenin davalı-alacaklı lehine %20'den aşağı olmamak üzere tazminata hükmetmesi gerekir mi?

Bu konu gerek doktrinde ve gerekse Yargıtay içtihatlarında -aşağıdaki şekilde- değerlendirilmiştir:

Doktrinde bu konu ile ilgili olarak;

ü *Menfi tespit davası, davacının (borçlunun) feragat etmesi nedeniyle reddedilmiş olsa bile, icra takibinin durdurulması (önlenmesi) veya icra vizesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi için ihtiyati tedbir kararı verilmiş ise, menfi tespit davasının feragat nedeniyle reddine karar veren mahkemenin davacı-borçluyu asgari %20 tazminata da mahkûm etmesi gerekir*⁴¹

ü *Menfi tespit davası, davacının (borçlunun) feragat etmesi nedeniyle reddedilmiş olsa bile, icra takibinin durdurulması (önlenmesi) veya icra vizesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi için ihtiyati tedbir kararı verilmiş ise, menfi tespit davasının feragat nedeniyle reddine karar veren mahkemenin davacı-borçluyu asgari %40 (şimdi; %20) tazminata da mahkûm etmesi gerekir*⁴²

ü *Borçlunun, ihtiyati kararı alıp uygulattıktan sonra açtığı olumsuz tespit davasından feragat etmesi halinde, mahkemenin, feragat nedeniyle ret kararıyla birlikte davalı-alacaklı lehine tazminata da hükmetmesi gerekir.*

*Ayrıca belirtelim ki; yabancı para alacağına ilişkin icra takiplerinde İİK. mad. 72 uyarınca hükmedilecek tazminatın, Türk parası olarak ifade edilmesi gerekir.*⁴³

³⁹ Kuru, age. C:1, s:530 – Kuru, Menfi Tespit ve İstirdat Davası, s:128 vd. – Sunar, a.g.e., s: 82 vd.

⁴⁰ Bknz: 11. HD. 10.9.1990 T. 5237/5340; 16.6.1987 T. 3632/3641 (www.e-uyar.com)

⁴¹ Kuru, El Kitabı, s:378.

⁴² Kuru, İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davası, s: 130.

⁴³ Uyar, T./Uyar, A./Uyar, C. Olumsuz (Menfi) Tespit ve Geri Alma (İstirdat) Davaları, s: 407

ü Borçlunun, ihtiyati kararı alıp uygulattıktan sonra açtığı olumsuz tespit davasından feragat etmesi halinde, mahkemenin, feragat nedeniyle ret kararıyla birlikte davalı-alacaklı lehine tazminata da hükmetmesi gerekir⁴⁴

ü Davacı-borçlu menfi tespit davasından feragat edebilir. Feragat, davacının netice-i talebinden (talep sonucundan) kısmen veya tamamen vazgeçmesidir (HMK. m.307/I). Bu sebeple feragat anlamında olmak üzere vazgeçme kavramı da kullanılır.

Davacı-borçlu, menfi tespit davasından feragat etmiş olsa bile, şartları (m.72/4) oluşmuşsa, davalı-alacaklı lehine tazminata mahkûm edilmek gerekir.⁴⁵

ü Borçlunun, ihtiyati tedbir kararı alıp uygulattıktan sonra açtığı menfi tespit davasından feragat etmesi halinde mahkemenin, feragat nedeniyle ret kararıyla birlikte, dava-alacaklı lehine tazminata da hükmetmesi gerekir.⁴⁶

denilmiştir.

Yüksek mahkeme de bu konuya ilişkin olarak;

ü Davacı-borçlunun açmış olduğu menfi tespit davasından feragat etmesi halinde, davalı-alacaklı lehine İİK m. 72/4 gereğince tazminata hükmedilmesi gerekeceğini⁴⁷

ü Davacı tarafın haksız olarak dava açıp daha sonra açmış bulunduğu davadan feragat etmesi halinde, dava konusu alacağın %40'ı (bugün için; %20'si) oranında tazminata mahkûm edilmesi gerekeceğini⁴⁸

ü Mahkemeden aldığı ihtiyati tedbir kararını uygulattıktan sonra, açtığı olumsuz tespit davasından feragat eden davacı borçlunun, yargılama giderleri yanında davalı - alacaklıya tazminat ödemesine de karar verilmesi gerekeceğini⁴⁹

belirtmiştir.

*

⁴⁴ Uyar, T./Uyar, A./Uyar, C. İİK. Şerhi, C:1, s:1360)

⁴⁵ Muşul, T. İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, s: 444 vd.

⁴⁶ Coşkun, M. age. s:693

⁴⁷ Bknz: 19. HD. 27.09.2011 T. 9936/11507 (www.e-uyar.com)

⁴⁸ Bknz: 19. HD. 16.02.2005 T. 2004/13367/1430 (www.e-uyar.com)

⁴⁹ Bknz: 11. HD. 19.3.1984 T. 1442/ 1554 (www.e-uyar.com)

Bir uyuşmazlıkta;

Davalı-alacaklı A. LTD. ŞTİ., elinde bulunan faturalara dayalı olarak 14.10.2016 tarihinde "... TL tutarındaki alacağını, icra giderleri ve takip tarihinden itibaren işleyecek faizi ile birlikte tahsili için" borçlu B. LTD. ŞTİ hakkında, İcra Dairesinde (Dosya No:20./...) genel haciz yolu ile ilamsız takip yapıp, takip borçlusuna Örnek No:7 ödeme emri göndermiştir.

Süresi içerisinde takibe itiraz edilmediğini gören alacaklı vekili, borçlu şirketin gerek bankalardaki gerekse diğer üçüncü kişilerde bulunan hak ve alacakları üzerine haciz koydurmuş, bundan haberdar olan borçlu, 8.11.2016 tarihinde İcra Hukuk Mahkemesine (Dosya No:20./...) başvurarak "icra dosyasında kendilerine yapılmış görülen ödeme emri tebligatının usulsüz olduğunu, bu usulsüz tebligattan 07.11.2016 tarihinde haberdar olduklarını, bu nedenle ödeme emrinin tebliğ tarihinin 07.11.2016 olarak düzeltilmesini" şikâyet yoluyla istemiştir.

Borçlu, vekili vasıtasıyla ayrıca icra takibinin yapıldığı İcra Müdürlüğünün 20./... sayılı dosyasına başvurarak "kendilerine dosyadaki ödeme emrinin usulsüz olarak tebliğ edilmiş olduğunu, bu ödeme emrinin varlığından 7.11.2016 tarihinde haberdar olduklarını ve ödeme emrinin tebliğ tarihinin 07.11.2016 olarak düzeltilmesi konusunda İcra Hukuk Mahkemesine şikâyet yoluyla başvurduklarını" bildirerek, adı geçen mahkemenin şikâyet konusunda vereceği karar doğrultusunda icra takibinin durdurulmasını istemiştir.

Ayrıca borçlu, 14.11.2016 tarihinde Asliye Ticaret Mahkemesi sıfatıyla Asliye Hukuk Mahkemesine (Dosya No:20./...) başvurarak "... .. İcra Müdürlüğünün 20./... sayılı dosyasında başlatılan icra takibinin öncelikle ihtiyati tedbir yoluyla durdurulmasını ve daha sonra yargılama yapılarak bu dosyadan davalı-alacaklıya borçlu bulunmadıklarının tespitine ve kötünîyetle hareket etmiş olan davalının % 20'den aşağı olmamak üzere tazminata mahkum edilmesine karar verilmesini" istemiştir.

Borçlu, bundan sonra Asliye Hukuk Mahkemesinin tensip kararı uyarınca dosya borcunu, icra dosyası olan İcra Müdürlüğünün 20./... sayılı takip dosyasına depo etmiş ayrıca bunun %15'i tutarındaki meblağı da mahkeme vizesine teminat olarak yatırmıştır.

Yukarıdaki uyuşmazlıkta;

A) “Örnek: 7 Ödeme Emri” ne dayalı olarak hakkında yapılan icra takibini ‘*usulsüz tebligat şikâyeti*’ ni kazanarak-, icra dairesine yaptığı itirazı süresinde yapılmış bir itiraz kabul ettirip, hakkındaki takibi durdurmuş olan borçlu, takip alacaklısına karşı *maddi hukuk bakımından borçlu olmadığını* kanıtlamış olmaz. Çünkü icra mahkemesinin bu konuda lehine vermiş olduğu karar -yukarıda ayrıntılı olarak belirttiğimiz gibi⁵⁰- *kesin hükmü* (HMK m.303) teşkil etmez. Alacaklı, hakkındaki takibi durduran borçluya karşı -somut olayda; elindeki faturalara dayanarak- *itirazın iptali davası* (İİK m. 67/I,III,V) veya *alacak (eda-tahsil) davası* (İİK.- m. 67/IV) açarak, mahkemeden alacağı ilama dayalı olarak -birinci durumda- itirazla durmuş olan icra takibini devam ettirebilir ya da -ikinci durumda- yeni bir icra takibi yapabilir.

Bu nedenle, hakkında yapılan icra takibini, itiraz ederek durdurmuş olan borçlu, bu icra takibinden sonra; “*alacaklının takip konusu yaptığı faturalardan dolayı borçlu olmadığını tespiti için*” takip alacaklısına karşı menfi (olumsuz) tespit davası (İİK m.72) açabilir. Çünkü bunda hukuki yararı vardır.^{51 52}

Nitekim, uyuşmazlıkta da takip borçlusu B. LTD. ŞTİ., hem hakkında yapılan takibe itiraz edip *takibin durdurulmasını* istemiş ve hem de mahkemede *menfi (olumsuz) tespit davası* açmıştır.

Borçlu, yaptığı “*usulsüz tebligat şikâyeti*”ni kazanır ve hakkındaki icra takibini durdurursa, %115 teminat yatırarak açtığı menfi (olumsuz) tespit davasına bakan mahkemeye başvurup hem *icra dosyasına yatırdığı borç tutarının* ve hem de mahkeme veznesine yatırdığı %15 teminatın kendisine iadesini -açtığı menfi (olumsuz) tespit davasından feragat etmeden⁵³- talep edemez. Çünkü

a) Borçlunun açtığı menfi (olumsuz) tespit davası, borçlunun

⁵⁰ Bknz: Yuk. dipn. 3-17.

⁵¹ Bknz: 19. HD. 25.03.2010 T. 9518/3466; 03.11.2008 T. 9384/10472 - 13. HD. 19.10.2009 T. 5267/11668 - HGK. 18.01.2012 T. 19-622/9 - 6. HD. 17.07.2012 T. 5832/10713(www.e-uyar.com)

⁵² Bu konuda ayrıca bknz: Kuru, El Kitabı, s:357 - T. Uyar, /A. Uyar,/C. Uyar,Olumsuz (Menfi) Tespit ve Geri Alma (İstirdat) Davaları, s:33 vd. -Muşul, a.g.e., s:171 vd.

⁵³ Borçlunun, açtığı “menfi (olumsuz) tespit davası”ndan feragat etmesi olasılığı aşağıda (Bknz: Dipn. 52-55) tartışılmıştır.

aleyhine sonuçlanırsa; yani mahkemece, yapılan yargılama sonunda *davanın reddine* karar verilirse, mahkemece, davalı-alacaklı lehine ayrıca “yargılama giderlerinin ve %20’den aşağı olmamak üzere tazminatın⁵⁴ davalıdan tahsiline” karar verilecektir. Hatta mahkemece bu konuda “..... davacının yatırdığı -%15- teminatın, davalı-alacaklı lehine hükmedilen % 20 tazminata mahsuben - hüküm kesinleştikten sonra- davalıya verilmesine” şeklinde karar vermesi uygun olacaktır.⁵⁵

Eğer mahkemece davacı-borçlunun talebi üzerine “icra dosyasındaki para ile mahkeme veznesindeki %15 teminatın borçluya iadesine” karar verilirse, davalı-alacaklı lehine hükmedilen %20 oranındaki tazminat alacağına nasıl kavuşacaktır? Bu konuda alacaklının ayrı takip açamayacağı da belirtildiğinden,⁵⁶ icra dosyasındaki paranın (ve mahkeme veznesindeki teminatın) davacı-borçluya iade edilmesi mümkün değildir. Esasen alacaklı, lehine hükmedilen %20 tazminatı, borçlunun mahkeme veznesine yatırdığı %15 teminattan karşılayamayacak ve icra veznesindeki paradan kalan %5’ lik kısım karşılanacaktır...

b) Borçlunun “mahkeme veznesine yatırdığı %15 teminatın hangi koşullarda kendisine iade edileceği” ayrıca ve özel olarak HMK Yönetmeliğinin 59. maddesinde

“Teminatların iadesi

MADDE 59 - (1) İhtiyati tedbir veya ihtiyati haciz taleplerinde teminat olarak yatırılan para, banka mektubu, tahvil veya benzeri evrakın iadesinin istenmesi halinde yazı işleri müdürü teminatın iadesi için kanunî şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırıp bu hususu belgelendirerek görüşü ile birlikte dosyayı hâkim ya da daire başkanına sunar. Teminat gösterilmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalktığına anlaşılması halinde mahkemece, teminatın iadesine karar verilir.”

şeklinde düzenlenmiştir.

Ayrıca belirtelim ki “Durum ve koşulların değişmesi sebebiyle tedbi-

⁵⁴ Bknz: Yuk dipn. 27-40.

⁵⁵ Kuru, El Kitabı, s:379 - T. Uyar, T./A. Uyar, /C. Uyar, a.g.e., s:427 - Muşul, a.g.e., s: 458.

⁵⁶ Kuru, El Kitabı, s:379 - T. Uyar, T./A. Uyar, /Uyar, a.g.e., s:428 - Muşul, a.g.e., s:453.

rin değiştirilmesi veya kaldırılması” kenar başlığını taşıyan HMK m. 396/ (1)’de yer alan “Durum ve koşulların değiştiği sabit olursa, talep üzerine ihtiyati tedbirin değiştirilmesine veya kaldırılmasına teminat aranmaksızın karar verilebilir” şeklindeki hüküm genel bir hüküm olup, “ihtiyati tedbir” konusunu -yatırılması gereken teminat miktarını ve bunun sonuçlarını- özel olarak düzenleyen İİK m. 72’nin uygulandığı menfi tespit davalarında da uygulanmaz. İİK m. 72’de, menfi tespit davasının icra takibinden önce veya icra takibinden sonra açılmış olmasına göre gösterilmesi gereken teminat miktarı özel olarak düzenlenmiştir. Bu davalarda icra takibinin durdurulması sonucunu doğuran, borçlunun gösterdiği teminat, menfi tespit davasına bakan mahkemece HMK m. 396 uygulanarak borçlunun talebi üzerine kaldırılamaz veya değiştirilemez.

Yüksek mahkeme de, çok yeni tarihli bu konuya ilişkin bir kararında;⁵⁷

“ ... Menfi tespit davasının görüldüğü ... asliye hukuk mahkemesinin 20../. esas sayılı dosyasından, takip dosyasına gönderilen 11.02.2015 tarihli müzekkere ile ‘teminatın kendilerine iadesine’ karar verilmesine karşılık, icra müdürlüğünün mahkeme kararına uymayarak ‘teminatın alacaklıya ödenmesine’ karar verildiğinden, ‘icra müdürlüğü kararının kaldırılmasını’ istemiş mahkemece şikayetin reddine karar verilmiştir.

İİK. 72. maddesinin 4/5 fıkraları uyarınca borçlunun menfi tespit davası kapsamında takip dosyasına yatırmış olduğu 286.863,73 TL üzerindeki tedbir kalacağı için, bu miktarın alacaklıya ödenmesinde yasaaya uymayan bir yön yoktur.”

şeklinde içtihatla bulunmuştur.

B)Borçlu tarafça açılan menfi tespit davasından *feragat* edilmesi halinde, icra veznesine yatırılan meblağın ve mahkemeye depo edilen %15 oranındaki teminatın, talebi üzerine borçlu tarafa iade edilmesi mümkün değildir. Çünkü borçlunun, ihtiyati tedbir kararı alıp (İİK m. 72/II, c: 3) uygulattıktan sonra, açtığı menfi (olumsuz) tespit davasından feragat etmesi halinde, mahkemece davalı-alacaklı lehine %20’den aşağı olmamak üzere tazminata hükmedilecektir. Bu konuda

⁵⁷ Bknz: 12HD. 29.09.2015 T. 10672/22305 (Muşul, a.g.e., s:452, dipn.717)

gerek **doktrinde**⁵⁸ ve gerekse **Yargıtay içtihatlarında**⁵⁹ hiçbir tereddüt bulunmamaktadır.

Borçlunun tazminata mahkûm edilebilmesi için *kötüniyetli olması* da şart değildir. Çünkü *“ihtiyati tedbir kararı verilip infaz edildiğine göre alacaklının alacağına kavuşması engellenmiş olduğundan, alacaklı lehine tazminata hükmedilmesi gerekir.”*⁶⁰

Teminat yatırarak açtığı menfi (olumsuz) tespit davasından feragat eden borçluya, teminat olarak icra ve mahkeme dosyasının yatırıldığı paranın iade edilmesi halinde, feragat nedeniyle davanın reddine karar verecek olan mahkeme ayrıca davalı-alacaklı lehine *yargılama giderleri* ile birlikte %20'den aşağı olmamak üzere *tazminata* da hükmedeceğinden, bu yargılama giderleri ile tazminatın tahsili -yukarıda (A) parag- rafında ayrıntılı olarak açıkladığımız gibi⁶¹ davalı-alacaklı aleyhine sonuç doğurur.

Bu nedenle, davacı-borçlu, açtığı menfi (olumsuz) tespit davasından *feragat* etse dahi, teminat olarak icra ve mahkeme dosyasına yatırıldığı paraların kendisine iade edilmemesi gerekir.

Kaynakça

- Ansay S.Ş., Hukuk, İcra ve İflas Usulleri, 1960
 Arslan R., Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, 1977
 Arslan R./Yılmaz E./Ayvaz S.T., İcra ve İflas Hukuku, 2. Baskı, 2016
 Belgesay M.R., İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 1954
 Berkin N., İflas Hukuku, 1972
 Coşkun M., İtirazın İptali, Menfi Tespit ve İstirdat, Tasarrufun İptali, İflas ve İflasın Ertelenmesi, Sıra Cetveline İtiraz Davaları, 3. Baskı, 2016
 Çavdar S., İtirazın İptali, Borçtan Kurtulma, Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 2007
 Domaniç H., Hukukta Kazıyyei Muhakeme ve Nisbi Tesiri, 1964
 Görgün Ş., İflasta İstihkak Davası, 1977
 Gürdoğan B., İcra Hukuku, 1970
 Karlı A., İcra ve İflas Hukuku, 3. Baskı, 2014

⁵⁸ Bknz: Yuk. dipn. 40a - 40e

⁵⁹ Bknz: Yuk. dipn. 41- 43

⁶⁰ Bknz: 19. HD. 28.11.2011 T. 12828/14881 (www.e-uyar.com)

⁶¹ Bknz: Yuk. dipn. 44-50

- Kostakoğlu C., Banka Kredileri, Tüketici ve Konut Kredileri ile Kredi Kartlarından Doğan Uyuşmazlıklar "İtirazın İptali ve Tespit Davaları" , 8. Baskı, 2016
- Kuru B., Hukuk Muhakemeleri Usulü, 2001, C:V ; İcra ve İflas Hukuku, 1990, C: 2 ; İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2013, 2. Baskı ; İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davası, 2003
- Muşul T., İcra ve Hukuku, 6. Baskı, C:1 ; Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, 2. Baskı, 2016
- Öktemer S., Menfi Tespit Davası (Ad. Der. 1972/8-9 s:581)
- Postacıoğlu İ., İcra Hukuku Esasları, 1982 ; İflas Hukuku İlkeleri, 1978, C:1 ;
- Sunar G., İcra Hukukunda İcra Tazminatı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1995 ; İcra-İflas Hukukunda Şikayet, 1986
- Tanrıver, S., İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, 1996
- Türk, A., Maddi Hukuk ve İcra-İflas Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, 2006
- Ulukapı Ö., İcra ve İflas Hukuku, 2001
- Uyar T./Uyar A./Uyar, C., İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 3. Baskı, 2014, C:1 ; Olumsuz (Menfi) Tespit ve Geri Alma (İstirdat) Davaları, 4. Baskı, 2015
- Üstündağ S., İcra Hukukunun Esasları, 2004
- Yıldırım K., İcra Hukuku Ders Notları
- Yılmaz E., İcra Tazminatı (Konuralp Armağanı, C:2, 2009, s:732 vd.)